

DEC

27

GROTTEN VAN FOLX LES CAVES IN ORP-JAUCHE

GROTTEN VAN FOLX LES CAVES IN ORP-JAUCHE

januari 2021

Ernst Gülcher

contact: ernst.guelcher@telenet.be

De grotten van Folx-les-Caves in Orp-Jauche. Zonder het bezoek aan de voormalige krijt- en mergelgroeve en nu natuurreservaatje Le Paradis een beetje noordelijker in deze gemeente zou ik er nog altijd misschien niet van gehoord hebben. Merkwaardig genoeg roepen deze grotten voor de nu gepensioneerde schoolkinderen uit het Leuvense een herinnering op aan daguitstappen naar de streek van Jodoigne met de basisschool in hun tijd van toen maar dat is dus wel lang geleden. In die tijd waren de grotten een echte toeristische attractie en in 1965 werden er zelfs opnamen gemaakt voor de jeugdserie 'Johan en de Alverman' in een regie van Bert Struys.

Lokaal worden de grotten aangeduid met 'Puits aux Grottes' en het is een labyrint van ondergrondse gangen die ooit door mensenhanden zijn uitgehouwen in de zachte mergelachtige ondergrond tot op een diepte van 18 meter. Er loopt zelf een beekje door dat verderop uitmondt in het riviertje La Petite Gette. Dat beekje heb ik nog niet gezien want het bevindt zich in een niet toegankelijk deel van het gangenstelsel dat aangeduid staat als de 'Caves Bodart'. De ingang naar het toegankelijke deel, de 'Caves Racourt' bereik je langs een steile trap vanaf de Rue Auguste Baccus, op voorwaarde dat de eigenaar voor jou het hek openmaakt en de lampen aansteekt want anders wordt het een beetje té avontuurlijk denk ik.

Eenmaal binnen sta je inderdaad in een ijskoude reusachtige kelderachtige ruimte met een vlakke vloer waar overal rond massieve kolommen gangen gehouwen zijn en waar je zonder gids binnen de kortst mogelijke tijd kan verdwalen. Wat onmiddellijk opvalt is het kunstige patroon van groeven in de wanden en de afbeeldingen die op veel plaatsen in het zachte materiaal zijn uitgehakt om niet te spreken van de vele opschriften en namen die vroegere bezoekers in de mergel ('marne' zeggen ze hier) hebben achtergelaten. Wie heeft dit gemaakt, wanneer en waarom en door wie is dit allemaal gebruikt?

Hoe oud de grotten in Folx-les-Caves zijn weten de geleerden nog altijd niet. Op de 'Villaret-kaart' van 1745 zie je op deze plek de aanduiding 'carrières de marne'. In die tijd maar alle eeuwen voordien dient de krijtachtige mergel voor de boeren om hun grond minder zuur en dus vruchtbaarder te maken. Tegelijkertijd wordt het gedolven om het in ovens tot 'chaux' te verwerken, oftewel tot kalk als grondstof voor het oude kalkcement. Om die reden is heel de streek op veel plaatsen bezaaid met ondergrondse gangenstelsels die men soms nog weet zijn of die ontdekt worden door boringen of - erger - instortingen van de zachtstenen bovenlaag.

Het kan zijn dat onze voorouders in het stenen tijdperk hier al aan het graven waren en dat de Romeinen en hun nazaten de werken hebben verdergezet zodat de grotten altijd maar groter werden. Met uitvinden van zowel de kunstmest als het harde Portlandcement raken de nijverheid in onbruik en worden de grotten verlaten en lang niet meer gebruikt tenzij als schuilplaats voor mensen op de vlucht en in tijden van oorlog en daar zijn ook nog verhalen over te vertellen. In onze tijd worden opnieuw pogingen gedaan om ze uit te baten.

Daarbij is het goed om te weten dat zulke grotten zich onder verschillende eigendommen uitstrekken waarvan de eigenaren dus alleen maar beschikken over en verantwoordelijk zijn voor het eigen deel. Dit is van belang bij instortingen maar ook voor de verdeling van de activiteiten. Zo is het grottenstel van Folx-Les-Caves in tweeën gedeeld door een muur op de scheidingslijn. In het diepere en spannender gedeelte 'Bodart' was tot 2006 de Hoegaardse brouwer Pierre Celis de eigenaar met het doel om er zijn bier te laten 'champagniseren'. Uiteindelijk wordt zijn grottenbier in Watou gebrouwen en rijpt het in de grotten in Kanne. De site is nu eigendom van de Provincie Waals-Brabant. Of dat betekent dat hij op de duur wordt opengesteld heb ik nog niet gehoord. Over de champignons in de grotten bij buurman Racourt ga ik het nog hebben.

Na het wegvallen van de mergelwinning dienen de grotten van Folx-les-Caves in Orp-Jauche vanaf 1886 om er op ambachtelijke wijze champignons te kweken. De bedrijvigheid beleeft zijn hoogtepunt tussen de twee wereldoorlogen vooral vanwege de overvloed van goedkope paardenmest uit het leger en de goedkope arbeid. In 1975 valt het doek (niet meer rendabel ? teveel concurrentie ?). In de grot Racourt is er nog iets van te zien en ik vermoed dat de ruïnes aan de straat er ook nog een overblijfsel van zijn.

Eigenaar Maurice Racourt stelt zijn domein open voor het toerisme en onder zijn enthousiaste leiding hebben veel bezoekers de grotten leren kennen. Na zijn overlijden in 2009 gaat de deur dicht om een jaar later weer geopend te worden door zijn broer Paul en nicht Monique. Maar ondanks de publiciteit en ook een mooie website is de fut er blijkbaar toch uit want er verschijnen herhaaldelijk verhalen in de plaatselijke pers dat de grotten van Folx-les-Caves te koop zijn.

Wie geïnteresseerd is en er 350.000 euro voor over heeft kan er de advertenties sinds 2016 op nalezen en met het warme zomerweer van de laatste jaren is het misschien wel een opportuniteit. Het mooie onthaal van vroeger is vrijwel stilgevallen en in verval geraakt en je kan de grot alleen nog bezoeken na speciale afspraak.

Over de toekomst wordt weinig in het openbaar gezegd maar blijkbaar zou de Waalse overheid (de provincie?) belangstelling hebben. Maar op het internet vind ik geen enkele aanwijzing dat sinds 2017 er enige beweging zit in het dossier. Ik denk dat het een goed idee zou zijn om beide grotten Bodart en Racourt weer bij elkaar te brengen in één groot publiek toegankelijk project.

Aan die van het dorp Folx-les-Caves zal het alvast niet liggen want die hebben in 1985 'La Confrérie des Champignons de Folx-les-Caves' opgericht om de culinaire traditie voor de bereiding van in de oven gebakken champignons in witte ham weer tot leven te brengen (open de link voor het streekrecept, het ziet er erg lekker uit). Het kleine maar springlevende gezelschap komt ieder jaar in juni samen voor een plechtigheid in de grotten en een diner in het dorp.

Of er nog ondergrondse danspartijen georganiseerd worden weet ik niet maar de dansvloer in de grot Racourt herinnert de bezoeker aan het feit dat met Pinksteren de dorpeelingen hier tot 1910 en nadien tussen 1952 en 1989 hun 'bal-souterrain' hielden dus waarom zouden ze ook deze traditie niet voortzetten? Hierna heb ik het nog over de bandiet Colon die hier een schuilplaats vond en over de sculpturen die door andere schuilplaatszoekers zijn achtergelaten.

Het dorpje Folx-les-Caves behoorde ooit tot de meierij Geest-Gérompont in het hertogdom Brabant als heerlijkheid van het kapittel van Sint-Dionysius van Luik. Vanaf 1245 begint de Abdij van Villers meer gronden in het dorp te verwerven.

Dat de grotten in die tijd gebruikt worden om mergel te delven is waarschijnlijk want het plaatsje heet dan 'Foul' hetgeen in later tijd via vele variaties 'Folx' geworden is maar volgens de kenners afgeleid is van 'Fossa', Latijn voor 'groeve' of 'gracht'.

Tijdens de Slag bij Ramillies in 1706 worden in het dorp zware vernielingen aangericht en bij die gelegenheid bewijzen de grotten hun nut als schuilplaats voor de geteisterde bevolking. Die toestand herhaalt zich tijdens de Franse bezetting op het einde van de 18de eeuw, tussen 1793 tot 1797 moeten vooral de religieuzen in de streek zich verbergen en daar heeft de grot Bodart twee uitgehakte altaren aan overgehouden. Nog in de 18de eeuw weet een plaatselijke straatrover in de grotten een tijd lang aan zijn vervolgers te ontsnappen vooral omdat ze dan moeilijk toegankelijk zijn en half onder water staan. Dat verhaal komt nog.

De talrijke inscripties en soms nogal kunstige sculpturen dateren voor het grootste deel uit de eerste helft van de 20ste eeuw waaronder een Venus, een borstbeeld van koning Albert I, een giraffe, een vos en een hert. Dat laatste wordt toegeschreven aan een Canadese soldaat die in 1918 in de grot Racourt verblijft. Sinds 1993 is de site als monument beschermd.

In 1965 worden er opnamen gemaakt voor de jeugdserie 'Johan en de Alverman' in een regie van Bert Struys en dankzij Steven Duyver kan je die nog eens bewonderen door de volgende link te openen: <https://www.youtube.com/watch?v=BYzQjGZcKcE>. Nu volgt nog het verhaal van Colon en de foto's van het grootste geheim dat de grot Racourt in zijn duisternis verbergt.

Aan de ingang van de grotten van Folx-les-Caves staat een borstbeeld met het opschrift 'Fiesse à Colon'. Pierre Colon is nu de plaatselijke held maar in de 18de eeuw is deze flinke bandiet de schrik van alle reizigers met geld en goederen die door het Bois des Caves moeten passeren. Graaf de Berlaimont, de Heer van Jauche beveelt zijn dienaren de geheimzinnige schurk op te pakken maar zelfs nadat hij herkend is door enkele slachtoffers verdwijnt hij na iedere aanslag op geheimzinnige wijze als bij toverslag.

Tenslotte wordt ontdekt dat zijn huis gelegen is bovenop een ingang die naar de grotten leidt. Die staan in die tijd half onder water en ergens in het donker heeft Colon zich een schuilplaats gemaakt waar hij met zijn bootje bij kan of zich bij onraad naar een andere plek kan verplaatsen. Eenmaal verborgen komt zijn toegewijde echtgenote hem stiekem eten brengen. Tenslotte pakken ze hem toch en sluiten hem op in het kasteel van Jauche. Zijn vrouw mag hem op een pinksterdag bezoeken en brengt een koek mee met een vijl erin. De dag daarna is de kerker leeg en de Graaf ontvangt een briefje met de tekst "Si vous voulez élever des pigeons ("Colon" en Wallon), il vous faudra un meilleur pigeonnier".

Dat briefje wordt door sceptici naar de prullenbak verwezen want Colon kon niet schrijven maar voor de rest gaan de aanslagen en berovingen gewoon verder. In 1769 wordt hij opnieuw opgepakt en samen met zijn vrouw na een kort proces opgehangen op de plek van zijn misdaad en met zijn buit worden de kosten gedekt. Alle kooplieden in de streek vierden dagenlang feest maar de dorpelings maken van de misdadiger een grootmoedige held die alleen de rijke mensen beroofde maar de armen met rust liet en zelfs met hen deelde.

Nu is hij de Robin Hood van Folx-les-Caves en sinds 1988 wordt ter zijner ere (en van zijn vrouw denk ik) en tot groot genoegen van iedereen in het dorp (ook de handelaars) ieder eerste weekend van oktober het 'Fiesse à

Colon' ingericht met veel te eten en te drinken maar ook andere activiteiten.

Of het bij een van die gelegenheden is of op een andere keer weet ik nog niet maar in een verborgen en onverlichte smalle gang van de grot Racourt vind je op de muur geheimzinnige muurschilderingen die doen denken aan die in de prehistorische grotten van Lascaux in Frankrijk. Onze gids fluistert me toe dat deze lang geleden gemaakt zijn door de kinderen van het dorp. Het is knap gedaan en als je over tweeduizend jaar terugkomt laat je je dan toch niet wijsmaken dat Colon ook nog een kunstschilder was uit de prehistorie.

Einde van dit hoofdstuk. Welke goede geest bezorgt ons nu een intro in de geheime grot van Folx-les-Caves met de naam Bodart?

+++++

<http://www.folx-les-caves.com/> en <https://www.facebook.com/folxlescaves/>

Folx-Les-Caves Les grottes - Atelier de Généalogie de Orp-Jauche

<https://sites.google.com/...folx-les-caves/folx-les-caves-les-grottes>

Les souterrains de Folx les Caves - Tchorski

tchorski.morkitu.org/3/8888.htm

<https://www.chouettemag.be/chroniques/josephthordoir.html>

<http://www.fiesseacolon.be/>

<https://www.facebook.com/groups/11282954995/about/>

<https://www.facebook.com/folxlescaves/posts/2026020314083448>

https://nl.wikipedia.org/wiki/Slag_bij_Ramillies

zie ook : <http://ernstguelcher.blogspot.com/> met trefwoorden: **folx-les-caves, orp-jauche, mergel, grot, erfgoed, geologie, colon, lascaux, muurschildering,**

27th December 2020 gepost door [natuurgids oud-heverlee](#)

Labels: [colon](#) [erfgoed](#) [folx-les-caves](#) [geologie](#) [grot](#) [lascaux](#) [mergel](#) [muurschildering](#) [orp-jauche](#)

Een opmerking toevoegen

Deze site gebruikt cookies van Google om services te leveren en verkeer te analyseren. Je IP-adres en user-agent worden met Google gedeeld, samen met prestatie- en beveiligingsstatistieken om servicekwaliteit te garanderen, gebruikstatistieken te genereren, misbruik te detecteren en maatregelen te treffen. **MEER INFORMATIE IK SNAP HET**